

Fiskālās disciplīnas likums

Publicēts: 28.08.2020.

2013. gada 31. janvārī Saeima 3. lasījumā pieņēma [Fiskālās disciplīnas likumu](#) (FDL), kas stājās spēkā 2013. gada 6. martā. Tādējādi tiek nodrošināts, ka sākot ar 2014. – 2016. gada plānošanas periodu, Vidēja termiņa budžeta ietvarlikums un gadskārtējais valsts budžeta likums tiek izstrādāts atbilstoši FDL nosacījumiem, t.sk. pārejas periodā paredzētos izņēmuma gadījumus.

FDL tika izstrādāts laika posmā no 2010. gada jūnija un pamatā tika veidots cieši sadarbojoties ar Starptautiskā Valūtas fonda un Eiropas Komisijas ekspertiem, kā arī ņemot vērā jaunus Eiropas Savienības fiskālās disciplīnas nosacījumus, kas ir ietverti Līgumā par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā, ko Latvija ratificēja 2012. gada jūnijā. FDL ir definēti būtiskākie fiskālās politikas principi un fiskālie nosacījumi atbildīgas un pārdomātas fiskālās politikas realizēšanai. Tā pamatā ir nosacījums par ekonomiskajā ciklā sabalansētu vispārējās valdības budžetu un kā galvenais instruments fiskālās disciplīnas ievērošanā ir paredzēts vidēja termiņa budžeta ietvara likums, ko sagatavo turpmāko trīs gadu periodam.

FDL mērķis ir noteikt tādas fiskālās politikas principus un nosacījumus, kas nodrošina ekonomikas ciklā sabalansētu budžetu, un tādējādi sekmēt ilgtspējīgu valsts attīstību, makroekonomisko stabilitāti un samazināt ārējo faktoru negatīvu ietekmi uz tautsaimniecību.

FDL nosaka fiskālās politikas principus, tās plānošanas un īstenošanas instrumentus, fiskālās disciplīnas ievērošanas uzraudzību, kā arī paredz fiskālos nosacījumus, kas ievērojami vidēja termiņa budžeta ietvara likuma un gadskārtējā valsts budžeta likuma, un to grozījumu sagatavošanā un izpildē.

FDL balstās uz 3 skaitliskajiem fiskālajiem nosacījumiem:

Bilances nosacījums. FDL paredz sabalansētu budžetu strukturālajā izteiksmē, nosakot, ka strukturālā bilance nedrīkst būt mazāka par -0,5% no IKP;

Izdevumu pieauguma tempa nosacījums. FDL paredz, ka papildus tam, ka tiek ierobežots strukturālais deficīts, tiek noteikts arī, ka izdevumi, izslēdzot IKP deflatoru (inflāciju), nedrīkst augt ātrāk kā potenciālā IKP pieaugums. Šim nosacījumam ir paredzēti izņēmumi saskaņā ar Padomes Regulas Nr. 1175/2011, ar ko groza Padomes Regulu Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu, 9. pantā noteiktajām atkāpēm;

Valsts budžeta izdevumu sliekšņu noteikšana vidējā termiņā. FDL dod sākotnējos fiskālos rādītājus, saskaņā ar kuriem tiek izstrādāts letvara likums. Šajā likumā viens no būtiskākajiem rādītājiem ir valsts izdevumu sliekšņi turpmākajiem 3 gadiem. FDL nosaka, ka kā standarta nosacījums darbojas šo izdevumu sliekšņu stabilitātes nosacījums – letvara likuma pirmā un otrā gada izdevumu sliekšņi tiek pārmantoti no iepriekšējā letvara likuma otrā un trešā gada izdevumu sliekšņiem. Kā atkāpe no minētā nosacījuma – izdevumu sliekšņi netiek pārmantoti, ja sliekšņu lielums saskaņā ar atjaunotajām makroekonomiskajām prognozēm atšķiras no pārmantotajiem sliekšņiem vairāk kā par 0,1 % no IKP.

FDL nosaka arī virkni izņēmumu izdevumu sliekšņu nosacījumam (ārvalstu finanšu palīdzība, ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem u.c).

Tāpat, paredzēts izdevumu izlīdzināšanas mehānisms, kas novērš valsts parāda apkalpošanas izdevumu un ES struktūrfondu, Kohēzijas fonda, kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas izdevumu svārstību ietekmi uz citiem valsts budžeta izdevumiem. FDL pārejas noteikumi paredz, ka no 2017. gada sāk piemērot izlīdzināšanas mehānismu valsts parāda

apkalpošanas izdevumiem, bet no 2016. gada izlīdzināšanas mehānismu sāk piemērot ES struktūrfondu izdevumiem, attiecīgi sākoties jaunam plānošanas periodam.

Lai nodrošinātu fiskālo rādītāju stabilitāti vidējā termiņā neatkarīgi no ārējo faktoru izraisītām izmaiņām, kā arī mazināt ārējo faktoru izraisīto izmaiņu ietekmi uz fiskālajiem rādītājiem katrā ietvara likuma perioda gadā, sākot ar vidēja termiņa budžeta ietvara likumu 2015.-2017.gadam tam tiek pievienota fiskālo risku deklarācija. Risku deklarācijā ir identificēti fiskālie riski, kas iedalīti kvantificējamos un nekvantificējamos riskos. Pamatojoties uz kvantificējamo fiskālo risku fiskālās ietekmes novērtējumu, fiskālā nodrošinājuma rezerve ir aprēķināta pirmo reizi 2017.gadam, kas noteikts likumā „Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017.gadam”. Turpmāk atbilstoši FDL fiskālā nodrošinājuma rezerve nevarēs būt mazāka par 0,1 % no IKP. Nepieciešamības gadījumā, lai kompensētu fiskālo risku deklarācijā iekļauto nekvantificējamo fiskālo risku un neiekļauto fiskālo risku izraisītos izdevumus un ja to visu kopapjoms pārsniedz 0,1 procentu no IKP, Ministru kabinets izstrādā priekšlikumus izdevumu samazināšanai citās izdevumu pozīcijās vai ieņēmumu palielināšanai.

Tāpat FDL paredz automātisko *ex-post* korekcijas mehānismu, t.i. minimālās plānojamās vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances korigēšanu, lai nodrošinātu to, ka iepriekšējo gadu faktiskās novirzes no bilances nosacījuma neietekmē budžeta sabalansētību. Ja budžeta izpildes gaitā strukturālā balance pasliktinās pret plānoto vairāk kā par noteiktu lielumu, turpmākajos gados tiek noteikta korekcija, kas šo novirzi novērš. Korigēšanas mehānisms ir veidots pēc Šveices un Vācijas piemēra.

Valsts pamatbudžeta faktisko ieņēmumu pārsniegums pār faktiskajiem izdevumiem tiek ieskaitīts ilgtermiņa stabilizācijas rezervē vai novirzīts valsts parāda dzēšanai atbilstoši Ministru kabineta lēmumam.

FDL paredz arī Padomes izveidošanu ar mērķi nodrošināt neatkarīgu fiskālās disciplīnas nosacījumu ievērošanas uzraudzību, kura savu darbu uzsāka no 2014. gada.

[Fiskālās disciplīnas padomes interneta vietne](#)

Fiskālo risku vispārējā vadība

Atbilstoši 2014.gada 29.aprīļa Ministru kabineta noteikumiem Nr.229 “Noteikumi par fiskālo risku vispārējo vadību un par fiskālās nodrošinājuma rezerves apjoma noteikšanas metodoloģiju” fiskālo risku fiskālo risku vispārējā vadība tiek iedalīta trīs līmeņos:

fiskālo risku vispārējā vadība, par ko ir atbildīga Finanšu ministrija (turpmāk – FM);

specifisko fiskālo risku vadība, par kuru atbildīgas ir centrālās valsts iestādes;

atsevišķo fiskālo risku vadība, par kuru ir atbildīgi valsts budžeta un Eiropas Savienības politikas instrumentu un citu ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu finansēto projektu un pasākumu īstenotāji, publiskās un privātās partnerības projektu īstenotāji un vispārējās valdības sektorā ietilpstošās valsts komercsabiedrības.

Fiskālie riski tiek apkopoti fiskālo risku reģistrā, kas ir viens no fiskālo risku vispārējās vadības galvenajiem instrumentiem, kurā patstāvīgi tiek atjaunota iekļautā informācija. FM nodrošina fiskālo risku reģistra uzturēšanu un aktualizēšanu, uzkrājot nepieciešamo informāciju par fiskālajiem riskiem, kā arī atbild par fiskālo risku vadības procesa koordinēšanu. Tā kā FM ir atbildīga par fiskālo risku vispārējo vadību, tad specifisko fiskālo risku vispārējās vadības iestādes sniedz informāciju gan par specifiskiem fiskālajiem riskiem, gan arī uzkrāj un sniedz informāciju par atsevišķiem fiskālajiem riskiem.

Specifisko fiskālo risku vadības līmeņa iestādes izstrādā ikgadējos fiskālo risku vadības ziņojumus, kuru mērķis ir sniegt informāciju FM, kas nepieciešama tās funkciju veikšanai, tai skaitā fiskālās nodrošinājuma rezerves apjoma aprēķinam, fiskālo risku deklarācijas sagatavošanai un informatīvās bāzes iegūšanai.

Atsevišķo fiskālo risku vadības iestādes ir atbildīgas par atsevišķo fiskālo risku vadību un informē specifisko fiskālo risku vadības iestādes par atsevišķo fiskālo risku vadības un kontroles pasākumiem. Līdz ar to FM tieši neietekmē atsevišķo fiskālo risku vadības

atbildīgās iestādes, bet tas var notikt pastarpināti caur priekšlikumiem specifisko fiskālo risku vadības iestādēm, kas var ietvert pasākumus, kas ietekmē atsevišķo fiskālo risku vadību.

 [Vadlīnijas fiskālo risku vadības ziņojuma sagatavošanai](#)

<https://www.fm.gov.lv/lv/fiskalas-disciplinas-likums>